

การศึกษานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “แต่งองค์ทรงเครื่อง”
A STUDY OF THE “TAENG ONG SONGKHRUEANG”
THAI CONTEMPORARY DANCE SERIES

ดวงพร มีทรัพย์*

วิชชุดา วุธาติย์**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดง ตลอดจนเอกลักษณ์ความเป็นนาฏศิลป์ไทยในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง ของคณะนาฏกรรมนานาชาติเพื่อสันติภาพ ที่ส่งผลกระทบต่อบริบททางสังคมโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการแสดงประกอบด้วย บทการแสดงลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดง เครื่องแต่งกาย เพลงและดนตรีที่ใช้ในการแสดง ฉากสถานที่ในการแสดง (เวที) อุปกรณ์ประกอบการแสดงเสียงที่ใช้ในการแสดง การแต่งหน้าและทำผม การคัดเลือกนักแสดง ตลอดจนการฝึกซ้อม ซึ่งปรากฏอยู่ในแนวความคิดการสร้างสรรค์ผลงานและการกำกับการแสดงอย่างสร้างสรรค์ซึ่งมีประสิทธิภาพของ ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี รวมไปถึงการนำนาฏศิลป์ไทยมาแสดงร่วมกับนาฏศิลป์สากล หรือกล่าวได้ว่าเป็นการนำเอกลักษณ์ความเป็นนาฏศิลป์ไทยผนวกเข้ากับการแสดงนาฏศิลป์สากลได้อย่างลงตัว การศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการศึกษา วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สำคัญต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดแต่งองค์ทรงเครื่องยังส่งผลกระทบต่อบริบททางสังคมหลายด้านที่สำคัญที่สุดคือด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และศิลปะแขนงต่าง ๆ อีกด้วย

คำสำคัญ: นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย/แต่งองค์ทรงเครื่อง/นาฏศิลป์สร้างสรรค์/นราพงษ์ จรัสศรี

Abstract

The objectives of this thesis are to study and analyze performance pattern, and originality of Thai performing arts: Costumes and Accessories performed by International Dance Team For Peace, as well as its influence towards social context. Data was gathered from secondary data review and field data.

Findings shown that performance consists of scripts, movements, actors, costumes, music, and instruments, background, location (stage), props, sound, makeup and hair styling, casting, and rehearsal. These factors are included in the creativity of Dr. Narapong Jarassri, dance director, thus illustrating the perfect combination of Thai and international performing arts originality. This study will be the relevant reference for analysis and development of contemporary Thai performing arts in the future. The relevance of contemporary Thai performing arts: Costumes and Accessories influence social contexts in various aspects. One of the most important ones is about social and cultural contexts which reflect variety of traditions, cultures, and arts.

Keywords: Thai contemporary dance /Taengongsongkhruang /Creative dance /Naraphong Charassri

*นิสิตระดับมหาบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, operetta_aim@msn.com

**อาจารย์ ดร.สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, vijjuta@yahoo.com

บทนำ

คณะกรรมการนานาชาติเพื่อสันติภาพ นับเป็นคณะนาฏศิลป์ชั้นนำของประเทศไทย ที่นำเสนอแก่ผู้ชมในรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยผสมผสานกับการแสดงนาฏศิลป์สากล โดยคณะกรรมการนานาชาติเพื่อสันติภาพนี้ มีการถ่ายทอดเรื่องราวในรูปแบบของการเต้นประกอบเพลงในละคร อันมีทั้งการแสดงนาฏศิลป์ไทยและการแสดงนาฏศิลป์สากลแสดงสลับฉากกันโดยคงเรื่องราวและเนื้อหาของละครนั้นไว้ได้อย่างวิจิตรงดงาม นับเป็นการผสมผสานศิลปะทั้งสองแขนงเข้าด้วยกันอย่างลงตัวและยังเป็นคณะกรรมการที่เผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ของนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์สากลอีกด้วย

ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้อำนวยการศิลป์ และผู้ก่อตั้งคณะกรรมการเพื่อสันติภาพ เล็งเห็นถึงความสามารถและโอกาสในการได้แสดงออกทางนาฏศิลป์ของเยาวชนไทย รวมถึงต้องการสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทยในงานนาฏศิลป์ของท่าน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภูมิปัญญาไทย วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของไทย โดยถ่ายทอดเรื่องราวทั้งหมดนี้ผ่านนาฏศิลป์ ในรูปแบบการผสมผสานนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์สากลเข้าด้วยกันดังข้างต้น กล่าวได้ว่า คณะกรรมการเพื่อสันติภาพนอกจากจะถูกก่อตั้งขึ้นเป็นคณะกรรมการที่นำเสนอผลงานการแสดงที่มีคุณภาพสู่ผู้ชมแล้ว ยังเน้นการแสดงออกในเรื่องของวิถีทางสังคมไทย และสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ไทยผ่านงานนาฏศิลป์ในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่ายอย่างลงตัวอีกด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของเอกลักษณ์ความเป็นนาฏศิลป์ไทย ซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง หนึ่งในงานแสดง ของคณะนาฏศิลป์เพื่อสันติภาพ โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้วิจัยจึงศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำมาวิเคราะห์ และเป็นความรู้แก่ผู้ที่สนใจให้สามารถเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดแต่งองค์ทรงเครื่องของคณะกรรมการนานาชาติเพื่อสันติภาพ
2. เพื่อวิเคราะห์เอกลักษณ์ความเป็นไทยของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดแต่งองค์ทรงเครื่องของคณะกรรมการนานาชาติเพื่อสันติภาพ
3. เพื่อวิเคราะห์บริบททางสังคมที่การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดแต่งองค์ทรงเครื่องสะท้อนถึง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลที่ไม่สามารถวัดเป็นปริมาณได้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร(Review Data)และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ ตลอดจนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ การแสดง โดยร่วมเป็นผู้แสดง ซึ่งจัดแสดงเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ณ ห้อง 212 อาคารมิตลาคีเบศร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนสังเกตการณ์จากวีดิทัศน์บันทึกการแสดง การสัมภาษณ์ คณะผู้ดำเนินงาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง ดังต่อไปนี้

- สัมภาษณ์ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำ ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับหน้าที่เป็น ผู้กำกับการแสดง

- สัมภาษณ์อาจารย์จิรายุทธ พนมรักษ ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รับหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้กำกับการแสดง

- สัมภาษณ์อาจารย์ ดร.ชวโรจน์วัลย์เมธี ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รับหน้าที่เป็นผู้ประพันธ์บทร้อง

- สัมภาษณ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์ บัวทอง ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักกิจการนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รับหน้าที่เป็น ผู้ออกแบบดนตรีประกอบการแสดง

- สัมภาษณ์นางสาวลักขณา แสงแดง महाบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับหน้าที่เป็นนักแสดง

- สัมภาษณ์นางสาวภัทราพร บัวกลิ่นดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี รับหน้าที่เป็นนักแสดง

3. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งส่งงานวิจัยฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบ และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ ๆ

4. ตรวจสอบความถูกต้อง จัดพิมพ์เป็นงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ และนำเสนองานวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดง ประกอบด้วย บทละครลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว นักแสดงเครื่องแต่งกาย เพลงที่ใช้ในการแสดง ฉากสถานที่ในการแสดง อุปกรณ์ประกอบการแสดงแสงที่ใช้ในการแสดง เสียงที่ใช้ในการแสดง การแต่งหน้าและท่ามม การคัดเลือกนักแสดงและการฝึกซ้อม ดังต่อไปนี้

บทการแสดงจัดทำโดยอาจารย์ ดร.ชวโรจน์วัลย์เมธี อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาโดยมีแนวความคิดในการประพันธ์บทการแสดงจากความประณีตในการแต่งกายของชุดไทย

ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบไปด้วย การเคลื่อนไหวตามชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) และศิลปะแนวเรียบง่าย (Minimalism) ซึ่งเป็นแนวความคิดของการแสดงนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ หรือโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post – Modern Dance) ประกอบกับการแสดงละคร (Acting) ดังต่อไปนี้

ภาพแรกที่ปรากฏในการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง คือการใช้นักแสดงจำนวน 4 คนถือหน้าจั่วที่ฉลุด้วยลวดลายไทย ซึ่งมีลักษณะการเคลื่อนไหวแบบโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post – Modern Dance) ซึ่งเป็นแนวความคิดแบบสมัยใหม่

ภาพที่ 1: เปิดการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพการแสดงที่ปรากฏเป็นลำดับที่สอง คือการแต่งกายชุดไทยยืนเครื่องพระ โดยในช่วงนี้จะเป็นการนำเสนอการแสดงผ่านทฤษฎีเบื้องหน้าและเบื้องหลัง (Back to Front) โดยแสดงถึงเบื้องหลังของเวทีการแสดงที่จะมีการแต่งกายกัน ในช่วงนี้มีการใช้ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบไปด้วย การเคลื่อนไหวตามชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ศิลปะแนวเรียบง่าย (Minimalism) และการแสดงละครภาพนิ่ง หรือตาโบลิวังต์ (Tableau Vivant)

ภาพที่ 2 : การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องในช่วงการแต่งกาย
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพต่อมาในลำดับที่สาม คือการเปิดตัวนักแสดงนาฏศิลป์สากลซึ่งใช้ลีลาการเต้นแบบร่วมสมัย มีการแต่งกายที่เอื้อต่อการเคลื่อนไหวในการแสดงในช่วงนี้ใช้หลักการแสดงนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ หรือ โพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post – Modern Dance)

ภาพที่ 3 : การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องช่วงเปิดตัวนักแสดงนาฏศิลป์สากล
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพต่อมาในลำดับที่สี่ คือการพุดบทกลอนโดยในช่วงนี้ผู้แสดงจะเดินขึ้นมาพุดบทกลอน โดยนักแสดงที่เหลือยังคงแสดงตามปกติ ในช่วงนี้มีการใช้หลักการเคลื่อนไหวเพื่อการแสดงแบบการเคลื่อนไหวตามชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) และศิลปะแนวเรียบง่าย (Minimalism)

ภาพที่ 4 : การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องช่วงพุดบทกลอน
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพการแสดงลำดับที่ห้า คือการนำเครื่องจักรสานมาใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อสะท้อนถึงภูมิปัญญาไทย นักแสดงจะถืออุปกรณ์ต่าง ๆ เดินและวิ่งผ่านเวที โดยในช่วงนี้มีการใช้หลักการเคลื่อนไหวเพื่อการแสดงแบบการเคลื่อนไหวตามชีวิตประจำวัน (Everyday Movement)

ภาพที่ 5 : การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องช่วงนำเสนอภูมิปัญญาไทย
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพการแสดงในลำดับที่หก คือการร่ายรำนาฏศิลป์ไทยโดยในช่วงนี้จะเน้นลีลาที่พร้อมเพรียงกันตามหลักการรำเป็นหมู่

ภาพที่ 6 : การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพการแสดงลำดับที่เจ็ด คือการเต้นนาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ไทยร่วมกัน ในช่วงนี้ มีการผสมผสานนาฏศิลป์ทั้งสองแขนงได้อย่างลงตัว โดยใช้ศิลปะแนวเรียบง่าย (Minimalism) ซึ่งเป็น แนวความคิดของการแสดงนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ หรือโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post – Modern Dance)

ภาพที่ 7 : การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องช่วงผสมผสานนาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ไทย
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพการแสดงในลำดับที่แปด คือการนำเอาท่ารำจากการแสดงนาฏศิลป์ไทยมาผสมผสาน โดยในภาพนี้ใช้หลักการรำหุ่นมาจับนางสุพรรณมัจฉา โดยการแสดงช่วงนี้ใช้หลักการโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post – Modern Dance) และประกอบกับการแสดงละคร (Acting)

ภาพที่ 8 : การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องช่วงการนำเอาเรื่องราวของนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ใช้
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพการแสดงในลำดับที่เก้า คือการนำเอาท่ารำจากการแสดงนาฏศิลป์ไทยมาผสมผสาน โดยในภาพนี้ใช้หลักการรำเมขลา-รามสูร โดยการแสดงช่วงนี้ใช้หลักการโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post – Modern Dance) และประกอบกับการแสดงละคร (Acting)

ภาพที่ 9: การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องช่วงการนำเอาเรื่องราวของนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ใช้
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพการแสดงในลำดับที่สิบ คือการนำเอาท่ารำจากการแสดงนาฏศิลป์ไทยมาผสมผสาน โดยในภาพนี้ใช้หลักการรำโนราห์ โดยการแสดงช่วงนี้ใช้หลักการโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post – Modern Dance) และประกอบกับการแสดงละคร (Acting)

ภาพที่ 10: การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องช่วงการนำเอาเรื่องราวของนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ใช้
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพการแสดงในลำดับที่สิบเอ็ด คือการแสดงนาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ไทยร่วมกัน ในช่วงนี้มีการผสมผสานนาฏศิลป์ทั้งสองแขนงได้อย่างลงตัว โดยใช้ศิลปะแนวเรียบง่าย (Minimalism) ซึ่งเป็นแนวความคิดของการแสดงนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ หรือโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post – Modern Dance)

ภาพที่ 11: การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องช่วงการนำเอาเรื่องราวของนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ใช้
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพการแสดงในลำดับที่สิบสอง คือการนำเอาท่ารำจากการแสดงนาฏศิลป์ไทยมาผสมผสาน โดยในภาพนี้ใช้หลักการรำหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา และมีนักแสดงอื่น ๆ ประกอบ โดยการแสดงช่วงนี้ใช้หลักการโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ (Post – Modern Dance) และประกอบกับการแสดงละคร(Acting)

ภาพที่ 12: การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องช่วงการนำเอาเรื่องราวของนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ใช้
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพสุดท้ายของการแสดง คือการยืนเพื่อขอบพระคุณผู้ชมทุกท่าน

ภาพที่ 13: การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง
ที่มา: ผู้วิจัย

ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี สร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ขึ้นนี้ขึ้นเพื่อต้องการแสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยในการแสดงชุดนี้เพื่อสะท้อนให้ผู้ชมได้ตระหนักถึง ซึ่งในผลงานของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ส่วนมากจะมีการสอดแทรกเอกลักษณ์ความเป็นไทยในผลงานเสมอเพื่อเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ชมว่าแม้ท่านจะเป็นศิลปินในด้านนาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ร่วมสมัยแต่ท่านมิเคยลืมความเป็นไทย อันเป็นรากฐานกำเนิดของตัวท่านเอง ในการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องด้วยเช่นกัน ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้สอดแทรกเอกลักษณ์ไทยต่าง ๆ ไว้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ โดยผู้ชมจะเห็นปรากฏได้จากเพลงที่ใช้ในการแสดง บทกลอน เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการแสดงเช่น นักแสดงมีการใช้เครื่องจักสานของไทยมาเป็นอุปกรณ์ประกอบในการแสดง นอกจากนี้ยังมีเครื่องแต่งกายบางชิ้นที่เป็นเครื่องแต่งกายของการแสดงนาฏศิลป์ไทยรวมถึงมีการนำเอาบางชิ้นส่วนของเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์ไทยมาเป็นอุปกรณ์ในการแสดงอีกด้วย

นับได้ว่าการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง ของคณะนาฏกรรมนานาชาติเพื่อสันติภาพนี้ เป็นการแสดงที่นอกจากจะให้ทรรศน์ในด้านของลีลา ความสวยงามในองค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดงนาฏศิลป์ไทยและการเต้นบัลเล่ต์แล้ว ยังมีแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้ชมได้ตระหนักถึงเพื่อนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันอีกด้วย

ผู้แสดง - การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องประกอบไปด้วยการแสดงนาฏศิลป์ไทยและการเต้นแบบนาฏศิลป์ตะวันตก ผู้แสดงจึงควรมีทักษะเฉพาะทั้งสองด้าน ผู้แสดงนาฏศิลป์ไทยควรมีทักษะในการรำไทยอย่างคล่องแคล่ว มีไหวพริบดีเนื่องจากในการแสดงมีการแปรแถวในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งยังต้องมีความจำที่ดีด้วย เนื่องจากการฝึกซ้อมในระยะแรกยังไม่ลงตัวจึงทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนการแสดงตามความเหมาะสมอยู่เสมอ นอกจากนี้ผู้แสดงทุกคนยังต้องมีทักษะในด้านประสาทสัมผัสที่ดี เนื่องจากการแสดงมีการใช้อุปกรณ์ประกอบ อันมีทั้งการถือและการเหินขึ้นเหนือศีรษะ การส่งต่ออุปกรณ์ให้กับผู้อื่นดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับศิลปินนาฏศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ยี่งที่ต้งใช้นักแสดงที่ฝึกซ้อมกับอุปกรณ์มาอย่างดี รวมถึงมีความสามารถเฉพาะทางดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นด้วย

บท - ในการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง บทนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการสื่อให้ผู้ชมเข้าใจการแสดงมากยิ่งขึ้นการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องนี้มีบทกลอนที่ผู้แสดงต้องกล่าวด้วยตนเอง ซึ่งเป็นบทกลอนที่มีเนื้อความถึงการแต่งตัวด้วยชุดไทยและการพอประมาณ ผู้ชมอาจได้รับสุนทรียะในความงาม แต่อาจไม่เข้าใจถึงสิ่งที่การแสดงต้องการสอดแทรก บทจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจการแสดงและได้รับอรรถรสในการแสดงครบในทุก ๆ ด้าน ในทางกลับกัน ในด้านของนักแสดงเองบทนับเป็นตัวกำหนดให้ผู้แสดงทราบถึงลำดับของการแสดง ตัวอย่างเช่นเมื่อถึงบทนี้แล้ว ผู้แสดงที่ต้องแสดงในฉากต่อไปจะต้องเตรียมตัวออกแสดง เป็นต้นกล่าวได้ว่าบทนั้นมีความสำคัญอย่างมากทั้งต่อผู้แสดงและผู้ชมเพื่อให้การแสดงออกมาได้อย่างสมบูรณ์แบบเป็นที่ประจักษ์แก่สังคม

ลีลา - เป็นองค์ประกอบสำคัญในการแสดง เพราะผู้ชมจะสามารถรับรู้ถึงอารมณ์หรือความรู้สึกที่ผู้สร้างงานต้องการสื่อสารได้ผ่านลีลาท่าทาง ในการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ออกแบบให้นักแสดงใช้ลีลาที่นุ่มนวล ดูสบายตาลีลาไม่รุนแรงแต่ทุกท่วงท่ายังคงไว้ซึ่งความหมายที่ต้องการสื่อให้ผู้ชมได้เห็น ด้วยการแสดงชุดนี้มีอุปกรณ์ที่ต้องใช้จึงต้องมีการออกแบบลีลาท่าทางให้เอื้อต่อการใช้อุปกรณ์ด้วย เช่นในช่วงที่มีการถือเครื่องจักรสารผู้แสดงจะต้องถือไปด้วยและเดินไปด้วยโดยให้ลีลาท่าทางยังคงความสง่างามและอ่อนช้อยไว้ด้วยกันนับได้ว่าการแสดงชุดนี้เป็นการแสดงที่มีลีลาและเรื่องราวที่สอดคล้องและน่าติดตามตลอดการแสดงรวมไปถึงยังสามารถประยุกต์เอาสาระต่าง ๆ มาแฝงไว้ในการแสดงผ่านลีลาท่าทางได้อย่างลงตัว

เพลง - ในการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องนี้ ใช้เพลงด้อมค่าย ซึ่งเป็นเพลงไทยสำหรับบรรเลงที่ฟังสบาย ไม่รุนแรงนัก แต่สามารถบ่งบอกถึงอารมณ์ของการแสดงได้ดี โดยในแต่ละฉากของการแสดงจะใช้เพลงที่สอดคล้องและเหมาะสม ดนตรีที่ใช้ไม่ขัดต่อการแสดง เนื่องจากการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องนี้เป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยและการแสดงนาฏศิลป์ตะวันตกร่วมกัน ดังนั้นดนตรีที่ใช้จึงจำเป็นต้องทำให้สามารถฟังไปพร้อม ๆ กับดูการแสดงได้โดยไม่ขัดต่อกัน กล่าวคือดนตรีต้องเอื้อทั้งต่อการรำและการเต้น ซึ่งในการแสดงชุดนี้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวและสื่อสารให้ผู้ชมสัมผัสอรรถรสด้านดนตรีได้อย่างราบรื่นและไม่ขัดต่อการแสดง

เครื่องแต่งกาย - เนื่องจากการแสดงชุดนี้มีทั้งการแสดงนาฏศิลป์ไทยและการเต้นบัลเล่ต์ ผู้วิจัยจึงแยกเครื่องแต่งกายออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ผู้แสดงนาฏศิลป์ไทย - ผู้แสดงสวมเสื้อแบบสายเดี่ยวลายผ้าปักกระจกสีโทนน้ำตาลและแดง สีสันถึงลวดลายของความเป็นไทย ใส่กางเกงแบบรัดรูป เพื่อให้คล้องตัวต่อการแสดง ศิระสวมกระบังหน้าหรือเครื่องประดับไทยต่าง ๆ เพื่อสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

ผู้แสดงนาฏศิลป์ตะวันตก - ผู้แสดงสวมชุดบัลเล่ต์แบบสายเดี่ยวสีดำและกระโปรง (Tutu) เพื่อคล้องตัวในการแสดงและคงไว้ซึ่งความสวยงาม ผสมรวมแบบมวยต่ำ และรองเท้าสำหรับเต้นบัลเล่ต์

บริบททางสังคมที่ปรากฏในการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง

การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่อง นาฏศิลป์เพื่อแนะแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของคณะนาฏกรรมนานาชาติเพื่อสันติภาพ นำเสนอในรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยและการแสดงนาฏศิลป์สากลร่วมกัน โดยแฝงสาระสำคัญต่าง ๆ ไว้ โดยในช่วงแรกของการแสดงมีการกล่าวบทกลอนเรื่องของความพอประมาณ สะท้อนให้เห็นถึงสังคมในปัจจุบันที่ประชาชนใช้จ่ายเกินตัวซึ่งเป็นปัญหาความยากจนต่อมาและนำไปซึ่งปัญหาหลักทรัพย์ โดยในช่วงนี้บทกลอนจะกล่าวให้ผู้ชมตระหนักถึงการกินอยู่อย่างพอเพียง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและดำรงตนได้อย่างมีความสุข ในช่วงที่สองของการแสดงผู้แสดงใช้อุปกรณ์ร่วมแสดงด้วยได้แก่ เครื่องจักสานต่าง ๆ ที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนไทย สะท้อนให้ผู้ชมได้เห็นว่าวิถีชีวิตที่มีมาแต่เดิมของคนไทยเป็นสิ่งที่ควรตระหนักถึง เพราะเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ประกอบอาชีพที่สุจริตหาเลี้ยงครอบครัวให้ได้อยู่อย่างสุขสบาย ผู้ชมสามารถระลึกถึงแก่นของอาชีพที่บ่งบอกได้ว่าเป็นวิถีแบบไทยที่ในปัจจุบันถูกละเลยไป การแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องยังสะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมของไทยผ่านเรื่องราวที่นำเสนอในชุดการแสดง อันได้แก่ การสอดแทรกการแสดงชุดเมขลา รามสูร มโนราห์ และหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา เรื่องราวเหล่านี้ล้วนเป็นวรรณคดีของไทยที่ถูกถ่ายทอดผ่านการแสดงชุดนี้เพื่อให้ผู้ชมได้สัมผัสวรรณคดีที่เคยชมในรูปแบบที่แตกต่างออกไป นอกจากนี้เครื่องแต่งกายที่ผู้แสดงสวมใส่ยังเป็นเครื่องแต่งกายของนาฏศิลป์ไทยที่สะท้อนให้ผู้ชมทราบว่า แม้การแสดงนี้จะเป็นการแสดงแบบสมัยใหม่ทั้งเทคนิค ลีลา และการนำเสนอ แต่ความเป็นไทยคือพื้นฐานที่เรามีอาจจะเลือนได้

กล่าวได้ว่า ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี คือศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่สร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างมีคุณภาพโดยสามารถสอดแทรกมุมมอง แง่คิดต่าง ๆ เพื่อสะท้อนสังคมไว้ได้หลายด้านในการแสดงเพียงชุดเดียว อีกทั้งยังเป็นศิลปินสมัยใหม่ที่ยังคงไม่ลืมความเป็นไทย ซึ่งผู้ชมสามารถประจักษ์ได้จากการแสดงชุดแต่งองค์ทรงเครื่องนี้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ในอนาคตได้เป็นอย่างดี โดยเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สำคัญต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่าควรส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยให้ได้อีกโอกาสแสดงสู่สาธารณะชนมากยิ่งขึ้น และร่วมกันดำรงรักษาไว้ให้คงอยู่คู่ชาติไทยไปชั่วกาลนาน ตลอดจนการส่งเสริม ผลักดัน และดำเนินการเรื่อง การจดทะเบียนลิขสิทธิ์ผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของนักออกแบบสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการพิทักษ์ผลงานการแสดง

รายการอ้างอิง

จิรายุทธ พนมรักษ์. อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 2558. “สัมภาษณ์.” 1 กันยายน.

- จุติกา โกศลเหมมณี. 2555. รูปแบบและแนวความคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของ
นราพงษ์ จรัสศรี.วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นราพงษ์ จรัสศรี. อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2558.
“สัมภาษณ์.” 14 สิงหาคม.
- _____.อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2558.
“สัมภาษณ์.” 22 สิงหาคม.
- _____. 2548. ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ประเสริฐ สันติพงษ์. 2545. กระบวนท่ารำของรามสูรในการแสดงเบิกโรงละครใน. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
นาฏศิลป์ไทย, ศิลปกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ บัวทอง. รองผู้อำนวยการสำนักกิจการนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
2558. “สัมภาษณ์.” 16 กันยายน.
- ลักขณา แสงแดง. 2558. นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ
เรื่องวังลดาวัลย์ อดีตอันรุ่งเรือง สู่ปัจจุบันอันรุ่งโรจน์วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
นาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภวรรณ นาคอุไร. 2554. นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในรูปแบบวิถีทัศน์ เรื่องเงาะป่า. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.